

EL

MAGAZÍN

Divendres, 6 d'agost de 2021

ECONOMIA

El cicle de Gartner i el present i futur de la realitat augmentada

GASTRONOMIA

L'hora del vermut: tot el que cal saber de la beguda estrella dels aperitius

CINEMA

Crítica de la pel·lícula 'Tiempo', de M. Night Shyamalan

JOAN VILA

"Tornem a consumir només el que necessitem"

ENTREVISTA

JOAN VILA

“Hem de redirigir l'economia perquè no sigui créixer per créixer sinó créixer en qualitat”

Casa
Grelon

Joan Vila, amb el llibre, davant del centre d'interpretació recentment inaugurat que recorda un dels fundadors de l'empresa, el francès Jean Grelon,

L'enginyer i empresari Joan Vila s'ha convertit en un referent sobre economia verda. Des del seu actiu perfil de Twitter (@joanvilallanars) i des dels llibres, argumenta amb dades els problemes que ens planteja amb urgència el canvi climàtic, i proposa sortides viables. El seu darrer títol, 'Economia en el canvi climàtic' (Icària Editorial), està generant un actiu debat sobre la qüestió. Joan Vila predica amb l'exemple: la seva empresa LC Paper, ubicada a Besalú, és líder destacada en l'aplicació de processos sostenibles i de baixes emissions de carboni en un sector que era tingut com a molt contaminant.

Text: Jordi Vilarrodà

Fotografies: Jordi Vilarrodà / LC Paper

Comencem per un fet molt concret. Fa pocs dies la Unió Europea va prendre la decisió que a partir de 2035 no es podran fabricar vehicles amb motor de combustió. Decisió dràstica, i amb una data. Pensa que això és caminar en la bona direcció?

Totalment. I porta anys treballant-ho. Personalment, parlo de la taxa de CO₂ des de l'any 1992, i no em vaig inventar jo aquest concepte, el vaig treure de la Unió Europea!

Doncs com és que han trigat trenta anys a aplicar mesures?

Perquè en aquell moment va començar la globalització: la Xina va entrar a l'Organització Mundial del Comerç i es va iniciar un període d'eliminació d'aranzels entre països. Crear una taxa que exigia una protecció de fronteres era anar contra corrent. Per això hem trigat tres dècades que la UE fes un pas important com el que acaba de fer.

Al llibre, vostè hi diu que l'origen de moltes crisis que ara estem patint és, justament, “la globalització mal resolta”.

És l'origen, n'estic convençut. No l'únic. Però qualsevol gràfica d'augment del CO₂ al planeta parteix de principis dels anys 90, quan la Xina comença a ser la fàbrica del món. La globalització impulsa un creixement que ja existia però que es converteix en exponencial.

Una altra afirmació contundent: diu que la tecnologia no sempre ens va a favor. Ens pot explicar per què? Més aviat tendim a pensar que la tecnologia soluciona tots els nostres problemes.

“No té sentit que paguem l'IVA de la música i, en canvi, una taxa tan petita per l'aigua. I qui diu l'aigua, diu el ferro. Passa amb totes les matèries primeres i és un error”

És la paradoxa de Jevons. Era un físic que l'any 1885 es va adonar que com més eficient era la màquina de vapor, més carbó es consumia. I això ha passat amb tot: si els cotxes o els avions han estat més eficients, hem anat més lluny i els hem agafat més sovint. La tecnologia té solucions, sí, però avui el seu objectiu no és l'eficiència sinó el creixement. I aquí tenim el problema. Com indexem l'economia perquè la tecnologia passi a ser útil? Tot això significa canviar paràmetres de l'economia, i la tecnologia no ho farà perquè és un instrument, no és intel·ligent per ella mateixa.

L'únic que fem, doncs, és xutar la pilota endavant i ajornar els problemes mediamientals?

Sempre. L'home és l'únic depredador que no deixa que les seves preses es recuperin.

■ Enginyer i empresari, apassionat de les muntanyes

El lloc on Joan Vila se sent arrelat és la Vall de Camprodon i en concret, Llanars. Per això no és estrany que la muntanya sigui una de les seves grans passions. De fet, el seu primer llibre va ser *Caminant per la vall de Camprodon* (Curbet Edicions, 2003). El segon destil·lava les seves reflexions sobre el daltabaix econòmic que havia començat l'any 2008, a partir de la pròpia experiència: *Crisi des de la trinxera, economia per a empresaris* (Curbet Edicions, 2014), i aquí va revelar tota la seva capacitat comunicativa: arguments clars, fonamentats en la sòlida base de dades. La vida l'ha portat a fer d'empresari, però en cada una de les seves reflexions i accions hi respira l'enginyer, titulat primer en Enginyeria Industrial a Terrassa i després en Tecnologia del Paper a Grenoble (Suïssa).

Ara torna amb un tercer llibre: *Economia en el canvi climàtic*, amb l'explícit subtítol de *Full de ruta cap a la societat frugal*. La crisi climàtica la tenim a sobre i ningú no ho dubta, en un estiu en què incendis i inundacions s'alternen en les notícies. L'autor proposa alternatives, camins per transitar cap a l'horitzó d'una economia *verda*, sense emissions de carboni. Però una economia, al cap i a la fi, perquè no creu en el decreixement *per se*.

Tot això ho diu des de l'autoritat moral que li dona haver-ho posat en pràctica a la seva empresa, LC Paper de Besalú, hereva de l'antiga Papelera La Confianza, fundada al segle XIX. Se'n va fer càrrec l'any 1981 i des de llavors ha demostrat la seva capacitat per sobreviure a diverses crisis i, al mateix temps, convertir-se en un model de sostenibilitat dins d'un sector tingut com a altament contaminant. Va començar per una planta de cogeneració als anys 90, des de fa cinc anys amb una planta de biomassa i ara projecta un parc foto-

La fàbrica d'LC Paper a Besalú. L'empresa té una filial a Sarrià de Ter

voltaic per fer-se completament autosuficients i *descarbonitzats*. Emissions zero. Només una dada recent: el passat mes d'abril es van convertir en la primera paperera d'Europa i la primera mundial especialista en paper tissut que obté la certificació B Corp. Aquest distintiu es concedeix a empreses líders de 70 països del món en responsabilitat social corporativa, que inclou criteris mediambientals i socials. I això ho fan des d'una empresa que es pot considerar petita per les dimensions del seu sector, amb un centenar de treballadors i que l'any 2019

va facturar 46 milions d'euros. Un dels seus secrets ha estat la innovació en els productes, la darrera de les quals és el paper higiènic ecològic Dalia, el primer que s'envasa sense cap ús de plàstic, amb un embolcall de cartró. Ja es pot trobar en el sector de la gran distribució i marca un camí que de ben segur seguiran altres fabricants. Així han aconseguit superar tots els vaivens d'una economia que Vila voldria més arrelada en les empreses i menys en l'especulació d'uns mercats financers que considera totalment desconnectats de la realitat.

Les mata i en busca una altra. I això és perquè, repeteixo, tenim mal indexada l'economia.

Hem de canviar el concepte del PIB, el producte interior brut?

El PIB està pensat per mesurar el creixement, que és el que interessa a l'economia financera: si l'any que ve creixerem un cinc, un dos o un zero. Però és fer-se trampes al solitari perquè no mesura els paràmetres negatius. Per exemple, quan hi ha una catàstrofe natural no la compta com a impacte negatiu. Al llibre poso l'exemple de la factoria d'Ercros a Flix, que durant cent anys va acumular fangs tòxics a la presa. Va comptar com a positiu mentre ho feia, i el dia que es van retirar amb recursos públics, també va comptar com a positiu. I això és una anomalia.

Canviem els paràmetres de mesura, doncs...

Però hi ha una qüestió més important, de fons: hem de redirigir l'economia perquè no sigui només créixer per créixer sinó créixer en qualitat. El nostre benestar és el fruit de la productivitat que ha guanyat la humanitat des del seu principi. Li explico una anècdota d'un viatge que vaig fer a Egipte: davant de la piràmide de Keops em vaig imaginar cent mil persones posant blocs de més de dues tones de pes... i sense la roda! Com que soc enginyer, vaig posar-hi xifres i em preguntava quants haurien estat si haguessin tingut la roda. Deu vegades menys? I després de la revolució industrial? Deu vegades menys encara. El que necessitava cent mil persones al principi ara es faria amb mil o menys. On serien les altres, on han anat? A treballar en altres coses! Això és el que ens dona el nostre benestar: la salut, l'ensenyament... Per tant, l'augment de productivitat és bo. No podem dir alegrement que aturem l'economia, perquè ens carregarem el benestar.

Així doncs, no és partidari dels postulats sobre el decreixement?

Ja hi acabarem anant, per força. Però fins on decreixem, on ens situem? Als anys 70? A principis del segle XX? O més enrere? L'any 1880 l'esperança de vida era de 29 anys... anem allà? No tindria sentit. El que toca és reconduir l'economia però mantenint la productivitat. El que falla és el nom. És a dir, hi ha una productivitat del capital, que vol dir que tu inverteixes cinc i n'ob tens dos o tres, que es tornen a reinvertir... i això és bo. Després hi ha la productivitat laboral, és a dir, que si tu tens 50 treballadors i aconsegueixes fer el mateix amb 40, els altres 10 poden fer una altra feina. Els dos conceptes estan en conflicte permanent, i per trobar-hi una sortida, aquests dos fiquen mà a la productivitat de les matèries primeres... i aquestes no es queixen. Extraïen més matèries primeres, tot el sistema funciona.

Però això té un límit...

Sí, perquè no són renovables. El que estem fent és malgastar, prendre un recurs que estem esgotant. I en economia això té una solució: indexem les matèries primeres, taxem-les. No té sentit que paguem l'IVA de la música i en canvi paguem una taxa tan petita per l'aigua. I qui diu l'aigua, diu el ferro, que no té cap taxa. Això passa en totes les matèries primeres i és un error que ara veiem: no penalitzar l'energia fòssil ha portat al canvi climàtic. Redirigim l'economia: busquem l'eficiència, el reciclatge, i posarem d'acord les tres productivitats.

El reciclatge, la clau per poder viure en un món que és finit.

Al món hi ha 103.000 milions de tones de recursos, tant si és petroli com ferro com el que sigui. I d'aquests, només en reciclem 9.000 milions, men-

tre que poc més de 20.000 milions es queden en forma permanent (carreteres, edificis...). Com pot veure, no reciclem gairebé res, i això és dramàtic. S'ha de resoldre posant el focus en el reciclatge o en l'ús de menys recursos, l'eficiència. I les dues coses s'han de fer. Li explico amb dades de Catalunya: l'any 2018, l'energia primària del país va ser de 295 terawatts/hora. D'aquesta se'n van convertir 165 en energia final, la que ens arriba. Però l'energia que fem servir els ciutadans són només 51 terawatts. Un 17% del total. Què vol dir això? Que ens hem convertit en una màquina de dispersar i malbaratar recursos, que llencem a un abocador o a l'aire.

Tenim coneixement, tecnologia per aturar el canvi climàtic, però no l'utilitzem. Per què?

Tots volem mantenir el nostre estatus, ningú vol que li toquin. Tenim barreres ideològiques o millor dit, culturals. Com ara a Catalunya en el cas de les renovables.

Ens demana un sacrifici?

Un canvi de manera de viure. Si vols saber com hauràs de viure en el futur, repassa com eren els anys 70 del segle passat. Llavors ja érem frugals però l'economia mundial va fer un gir, sobretot amb les dues primeres crisis del petroli, que arriben després de més de dues dècades molt bones. I va entrar el neoliberalisme, que portava també dècades preparant-se, creant ideologia: Milton Friedman i l'Escola de Chicago, de la qual beuen Thatcher i Reagan. Però recordem sobretot que als anys 70 no teníem ni els serveis sanitaris ni socials ni de protecció a la gent gran que tenim ara. Que ens van arribar tard, però que van arribar.

A tot això no hi podem renunciar...

No. Però podem tornar a consumir el que necessitem. La cita que encapçala el llibre és de l'econo-

La plantilla d'LC Paper, amb Joan Vila, el dia que se'ls va lliurar la certificació B Corp, primera empresa europea del paper a aconseguir-lo

mista Erns Friedrich Schumacher, i la va escriure l'any 1973: "El que és suficient és Bo. Més del que és suficient, és Dolent". Agafar l'avió només quan sigui necessari, i amb el cotxe igual. O no canviar tant de roba de baix cost. Recordo que érem feliços, i segurament perquè va coincidir amb el final del franquisme, amb la il·lusió per construir alguna cosa nova. Però també per la vida social, per les colles, pel voluntariat i les activitats, per sentir-te bé en l'entorn en què estàs... Ara vivim en el comprar, comprar i comprar que porta a deute, deute, deute.

I no pot ser que aquesta transformació acabi perjudicant sobretot les classes més desfavorides?

Per compensar les pèrdues de poder adquisitiu la UE ha dit que crearà un Fons Climàtic Social de 72.000 milions d'euros, que crec que és insuficient. Però per altre costat això ens portaria a haver de fer noves inversions que ho compensarien amb la creació de nou treball. Això ha d'anar acompanyat d'un relat potent, i en llocs com a França el van intentar crear, tot i que no va arribar a tota la població. Ho havien fet força bé, però amb la crisi dels *armilles grogues* va esclatar per un problema de comparació: el senyor de Montpeller que havia d'anar a treballar amb la furgoneta veia com li apujaven el gasoil, mentre que a les zones urbanes tenien un transport públic. Qualsevol transició provoca injustícies, sense voler. I s'han de resoldre.

Una de les mesures que vostè proposa és la generalització de la taxa sobre les emissions de CO₂.

Quan vaig començar a teoritzar sobre aquesta taxa, ja fa anys, vaig dir que s'havia d'aplicar a partir d'uns principis ineludibles. No te'n pots saltar ni un: universal, progressiva, intensa, transparent, fiscalment neutra (és a dir, que tots els recursos han de tornar a l'economia), justa (que el retorn sigui de forma que els de baix rebin més que els de dalt), i amb la *carbon border tax* per gravar productes fets en països amb normatives menys estrictes.

Hi ha exemples de països que ja estiguin aplicant aquesta taxa?

Els primers que van començar van ser els suecs. Van utilitzar els ingressos de la taxa de CO₂ per disminuir la cotització social de les empreses. Aquesta és una palanca brutal, perquè abaixa de cop els seus costos laborals. A França els han destinat a una millora dels impostos si l'empresa crea llocs de treball. A Califòrnia, la taxa de CO₂ serveix per subvencionar la rehabilitació d'habitatges. I el cas més revolucionari de tots: el Canadà retorna aquests ingressos directament al contribuent, també de forma progressiva. Què està passant ara? Que bona part d'aquests ingressos no es queden als estats sinó que se'n van a Europa. Amb la pandèmia, i per dotar els fons Next Generation, Euro-

"Tenim el 5,3% de l'energia primària en renovables, i hem d'arribar al 40% l'any 2030. No ho complirem, i n'haurem de demanar responsabilitats a algú"

pa s'ha endeutat, i ha hagut d'apujar el seu pressupost, en part amb els ingressos per taxa de CO₂. Per tant, hem de pensar que una part d'aquests aniran a Europa. Tot és molt complicat, com veu.

En tots aquests països que esmenta no hi surten els Estats Units o la Xina, grans emissors de CO₂...

Els Estats Units és molt important, amb Donald Trump hi havia un fre, però Joe Biden és important per diversos motius. Pot passar per l'esquerra a Europa, com en el cas de l'impost a les grans tecnològiques. Veurem notícies sonades en l'àmbit fiscal, als Estats Units. Hi ha hagut moments de la seva història del segle XX amb un gran sentit social: Nixon va arribar a considerar fins i tot una renda bàsica universal, i no va ser realitat perquè el Senat li va tombar. Quan tenen problemes, saben resoldre'ls. I parlo d'ells perquè són l'única economia mundial disruptiva, troben finançament per a idees que poden semblar inversemblants. La Xina, o el Japó o Europa, això no ho sabem fer. Biden és la gran esperança en el canvi climàtic, és capaç de mobilitzar recursos que vagin dirigits en aquesta direcció, n'estic convençut.

Tornem a Catalunya. Darrerament, des del seu compte de Twitter hi ha insistit, i el preocupa. No està d'acord amb la moratòria actual de parcs eòlics o fotovoltaics?

Fa pocs dies, en un acte de la patronat Pimec,

vaig dir que Catalunya fa pactes d'un nivell altíssim. Però el resultat és que no es posen en solfa, perquè no s'ha fet res. I tornem a fer un altre pacte... Ens hem quedat en una societat de fer documents i prou. I el resultat és que se'ns en va molt de teixit industrial, ho constatem des de fa anys. I ara correm el risc que se'ns en vagin totes les renovables.

Quines conseqüències tindria?

Primer de tot, que no podrem construir el relat de cara als ciutadans que les coses s'han de fer de manera diferent. Sense fer cap pas, no hi haurà debat. I després, que ho acabarem externalitzant: som capaços de crear la Llei del Canvi Climàtic i no complir-la. Hi ha un projecte molt important de l'empresa Forestalia per transportar 6,6 gigawatts de fotovoltaica i sobretot d'eòlica des de l'Aragó fins a Catalunya. I el problema és que quan tens ocupats els nodes de producció ja no tens capacitat per entrar-hi. Vas a Red Eléctrica i li demanes dret de connexió, presentes un aval i te'l donen. En el moment en què Catalunya vulgui entrar-hi, no podrà! Tenim el 5,3% de l'energia primària en renovables, i hem d'arribar al 40% l'any 2030. No ho complim, i vindrà el dia que haurem de demanar-ne responsabilitats a algú. Hi haurà ciutadans que posaran demandes als tribunals per obligar els seus governs a fer els deures.

Però hi ha molta protesta social davant de segons quins grans projectes de parcs eòlics o fotovoltaics.

Sabent aquesta resistència, hem de fer visibles les altres opinions. Un moviment ciutadà per empènyer el govern a avançar en les renovables.

Vostè és un reconegut amant de la muntanya. Es fa la idea de veure molins en alguna de les carenes del Ripollès?

A Coll d'Ares, no em faria res.

Hi havia hagut algun estudi sobre aquest possible parc eòlic...

El vaig fer jo. Està clar que fan lleig, però algun peatge hem d'admetre. És un canvi d'imatge en el paisatge, si estan ben posats o ben distribuïts. Els mapes de vent ens mostren, però, que el projecte vital, que s'ha de fer sí o sí, és el parc eòlic marítim del golf de Roses.

Per què és tan necessari?

Perquè pot ser molt gran, d'1 gigawatt. Pot arribar a cobrir el 50% de les necessitats de les comarques de Girona l'any 2050. Cada molí pot tenir un funcionament de més de 4.000 hores a l'any. Per això no ho podem deixar escapar. I percebo canvis d'opinió a l'Empordà veient la part positiva d'aquest pla. Alguns diran que preferirien que es repartís a cada poble. Suposant que hi hagués prou vent, creuen que l'impacte de quatre o cinc molins per poble seria menor que el del parc? Hem d'implicar-nos tots, i no només en les renovables, també en el consum.

Josep Burgaya

DES DE FORA

ENS HA FALTAT UN ELEMENTAL SENTIT DE LA PRUDÈNCIA

Portem ja divuit mesos de pandèmia. Temps per haver fet diverses anades i tornades, amb remissions i noves onades que fan que encara no sigui, ni molt menys, una situació controlada ni superada. Sens dubte que un major coneixement del virus i els processos de vacunació ens han permès sortir de la foscor gairebé medieval en què vam estar immersos durant els primers mesos i recuperar una versió de normalitat que no acaba de ser tal mai del tot i que provoca que de vegades ens confonguem. Un procés de superació que s'eternitza en una societat ja molt esgotada mentalment, cosa que fa tendir les autoritats i a cadascun de nosaltres ha accelerar de manera poc prudent activitats socials i abandonat de limitacions que ens porten a noves onades i els efectes de les variants del virus que va comportant la seva capacitat de mutació. Una situació de precarietat sanitària i d'indefensió com en el món occidental feia segles que no se sentia, una vulnerabilitat cap a la qual no estem sens dubte gens preparats per fer-hi front ni des del punt de vista social ni institucional.

Tant el cansament col·lectiu com la necessitat de recuperar una activitat econòmica que es va pràcticament paraitzar en la seva totalitat en alguns moments han portat a forçar les coses i no actuar de manera adequadament prudent. Al nostre país, es volia recuperar el turisme a qualsevol preu, i hem pagat justament el preu de la recaiguda en els contagis i en ser durant uns mesos el pitjor país

d'Europa en efecte Covid, malgrat tenir uns índexs de vacunació força alts. Precipitació en obrir la màniga de l'oci nocturn, les festes, els festivals de música i els viatges de fi de curs. Concentracions multitudinàries de joves i adolescents sense cap mena de precaució, defenses o distància social, justament d'aquells col·lectius encara no vacunats. Una administració i fins i tot reputats científics dient que a l'aire lliure no hi hauria cap problema. Triomf de l'optimisme voluntarista. El resultat ha estat de milers de contagis i una corba ascendent durant moltes set-

Volíem recuperar el turisme a qualsevol preu i ho hem pagat amb el preu de la recaiguda de contagis

manes, amb hospitals i UCI de nou saturats. Una barreja d'imprudència i incompetència que ha resultat fatal.

Probablement falla en moltes persones el sentit de responsabilitat davant una situació tan seriosa com la que vivim. Es perd la perspectiva. Quan fem imprudències no només ens posem en perill nosaltres mateixos, cosa que podria resultar acceptable, sinó que justament pel que significa una epidèmia posem en perill els altres i a tota la col·lectivitat. Podem argumentar que els nostres governants són incapaços, que ens confonen, que resulten contradictoris i que tenen ten-

dència a sobreactuar, cosa que els fa poc creïbles i, probablement, tindrem raó. Això, però, no ens eximeix de la nostra responsabilitat, de la nostra cura en actuar de manera raonable, madura i prudent. La pandèmia no s'ha superat i encara menys resolt, encara que entreveiem una certa sortida futura. Relaxar els nostres comportaments i actituds només farà que allargar i eternitzar la situació, cronificar-la. El rebuig d'una part de la ciutadania a vacunar-se demostra tant el poc sentit de col·lectivitat, d'escassa solidaritat d'alguna gent, com la facilitat amb què penetren i s'apropien de la societat tota mena de rumors i falses informacions a través de la xarxa. S'apel·la a un fals sentit de la llibertat personal per rebutjar vacunar-se, amb la qual cosa es retarda la immunitat de grup i, mentrestant, es contagia i mor gent. El negacionisme s'ha convertit en una malaltia d'una societat massa saturada d'individualisme i de personalitats necessitades de remarcar la seva diferència, la seva singularitat. La salut pública és un concepte que requereix, perquè funcioni, de col·laboració, cooperació i compromís. És una cosa molt seriosa. El pensament científic i el coneixement expert haurien d'estar per sobre de dèries i abstraccions particulars. Obrir internet o donar tombs per les xarxes socials més esotèriques no ens fa experts ni ens dona coneixement i autoritat, i ben segur que no ens fa més autònoms i informats. En alguns àmbits, la capacitat de mantenir la disciplina social ens fa més forts. I també més lliures.

Carles Duarte

Uns béns compartibles

Marià Manent (1898-1988) i Marià Villangómez (1913-2002), autors reconeguts amb el Premi d'Honor de les Lletres Catalanes de 1985 i 1989, respectivament, van ser dues personalitats importants de la nostra vida cultural. Tots dos van tenir una trajectòria literària en què van alternar la construcció d'obra pròpia amb una dedicació exigent i persistent a la traducció. Tots dos van contribuir decisivament a dignificar la literatura catalana en un període tan dur i ple de limitacions com ho va ser el franquisme. Si Manent ho feia des de Catalunya, Villangómez ho feia des d'Eivissa. Tots dos van actuar amb un nítid sentit de responsabilitat en una etapa de fragilitat col·lectiva. Allunyats del protagonisme públic, del barroquisme ampul·lós o del joc experimental, Manent i Villangómez eren escriptors d'un sòlid bagatge cultural i d'una honestedat i una coherència exemplars. Veritables humanistes, van orientar la seva literatura cap al rigor, l'austeritat, la contenció i la claredat,

des d'una vinculació essencial amb la natura i una vocació reflexiva, d'elaboració intel·lectual i de bellesa formal que els acostava als postulats del noucentisme i del simbolisme, però des d'una aproximació del tot personal. Manent i Villangómez van ser amics i s'inspiraven en ideals estètics propers. Com que vivien separats pel mar, van mantenir una correspondència. Recentment Neus Giménez Tur ha publicat les cartes que van intercanviar: *Uns béns compartibles: l'epistolari de Marià Manent i Marià Villangómez (1954-1987)*, un títol que remet al d'un dels llibres més destacats de Villangómez, *Els béns incompatibles* (1954). El volum, introduït per un pròleg il·luminador de Felip Cirer, inclou, a més, una excel·lent introducció i unes conclusions encertades de la curadora, un brillant epíleg de D. Sam Abrams, un índex onomàstic, una bibliografia i uns apèndixs interessants on trobarem la reproducció d'algunes de les cartes originals, traduccions acarades

de Manent i Villangómez dels mateixos poemes de William Butler Yeats, articles memorables de Josep Pla sobre Manent o de Joan Triadú sobre Villangómez... Homes més aviat reservats i poc proclius a la vida social, van fer d'aquest intercanvi epistolar una ocasió de fraternitat, d'encoratjament mutu i d'afirmació d'una sensibilitat en què es reconeixien. L'any 1954, Manent escrivia a Villangómez sobre *Els béns incompatibles*: "Té una admirable unitat, tot i la riquesa d'estímul i d'imatges. La profunda generositat que és a la rel de tota creació artística genuïna anima aquests poemes inoblidables, fa perfectament compartibles els béns que el poeta tenia per un heretatge intransferible, amural·lat en la seva singularitat última". L'any 1975 Villangómez elogiava així *El vel de Maia. Diari de la guerra civil* (1936-1939), amb què Manent havia guanyat el Premi Josep Pla de 1974: "Llibre de precisió, d'un gran art d'escriptor, d'emoció expressada amb sobrietat".

LLIBRES

CRÍTICA LITERÀRIA

Anna Tomàs Mayolas

La innocència perduda

Confesso que de Neus Canyelles no n'havia llegit mai res, i que segurament si un dels meus preceptors literaris no m'hagués posat el llibre a les mans no l'hauria llegit. També confesso que des que me'l vaig llegir no he parat de recomanar-lo, i que procuraré conèixer la resta de l'obra de l'autora.

Neus Canyelles, en aquesta autobiografia, ens provoca des del mateix títol i ens convida a escatir si l'inexplicat ho és per pudor o per dolor. Ens fa iniciar el relat autoritzat de la seva vida al Cafè l'Òpera de Barcelona, esmorzant un croissant enganxós en una estada a la ciutat per promocionar un dels seus llibres, i ens parla d'una dona excèntrica que com ella esmorza sola.

I del cafè ens trasllada fins a un poble de la serra de Tramuntana, a Mallorca, per relatar-nos els estius de petita a casa els avis. Uns estius que, amb la seva germana, explorava la meravellosa i inqüestionada candidesa d'una infància feliç. I ens regala un àlbum d'imatges farcides d'olors, de colors, de gustos, de vivències que, si vam tenir sort, ens retrotrauran a records de la pròpia tendresa. Dels estius al poble ens fa viatjar als hiverns a Palma, a l'escola

de monges, amb companyes i amigues, complementant el retaule de la innocència.

El retrat d'una infància feliç on contraposar un futur, un futur dens i pesat. Un futur que es fa present al fer-se gran i que ens mostra mitjançant la inserció d'escenes que, autoritzades o no, esberlen el paradís: la mort del millor amic, l'enamorament, l'amor, les fallides amoroses, etc. Un present que la incapacita per encaixar tant de dolor. L'angoixa i les depressions, la soledat i la medicació com a antídots a la malaltia existencial. Sense un déu que l'aculli o la condemni a acceptar tanta incomprensió.

Un llibre honest emocionalment que

mostra la vulnerabilitat sense subterfugis ni filtres. Un escriure preciós que ens trasllada a una Mallorca ja inexistente, i ens deixa un regust càlid, de salaborr, d'arbres fruiters, de bosc vora la mar. Un regust de tragèdia, d'amors finits i d'amors infinits, d'enyors i de buits. Un regust de vida, en el qual l'autora, a més a més d'explicar-se, ens mostra alguns dels seus referents literaris i poètics. Una delícia agredolça, però una delícia.

AUTOBIOGRAFIA AUTORITZADA

Autor: Neus Canyelles

Editorial: Empúries

Lloc i any d'edició: Barcelona, 2021

Nombre de pàg.: 136

Jordi Vilarrodà

Un disc que va canviar moltes vides

L'any 2020 es va complir el trentè aniversari de la publicació d'un disc que va marcar un abans i un després en la música popular de casa nostra. I no cal ser necessàriament un fan de Sau per admetre que *Quina nit*, el tercer àlbum del grup, va representar aquest moment històric. Amb un cert retard per les causes que tots coneixem, enguany ha sortit a la llum aquest llibre que recorda les circumstàncies que van envoltar la sortida de l'àlbum. Ho expliquen en primera persona dos dels seus protagonistes directes, Pep Sala i Joan Capdevila, aquest últim menys conegut que el músic de Vic i que l'enyorat Carles Sabater però indispensable en l'ascens del grup. Se'l coneixia com *el tercer Sau*, i va ser autor o coautor de lletres, mànager i, de fet, fundador.

D'un grup musical en queda molta documentació gràfica i escrita, fins i tot abans de la irrupció dels mitjans digitals –com és el cas– i per això el llibre havia d'aportar alguna cosa més al lector si es volia que fos interessant. Sala i Capdevila han abocat a *Quina nit. El disc que va canviar les nostres vides* les vivències que potser mai no havien explicat. Tothom coneix, per exemple, el famós concert del Palau Sant Jordi amb Sau, Sopa de Cabra, Sangtraït i Els Pets l'any 1991, just després del *Quina nit*. Però poca gent sap dels nervis abans de sortir en aquell escenari mai vist ni imaginat per al pop rock català, els monitors que no funcionaven i el

pànic que s'apoderava de tothom, malgrat que un cop a l'escenari el públic no va notar res. Però tan interessant com això o més, per a qualsevol amant de la música, és que Sala i Capdevila porten el lector a la cuina d'un disc, des de tots els punts de vista. Quan Sau comença a treballar en *Quina nit*, el disc que concentrarà *hits* com *Boig per tu*, *Envia'm un àngel*, *És inútil continuar* o *Encara que siguin de bar* és un grup d'Osona que ha publicat dos elapés amb bona acollida del públic però que no ha traspassat encara les fronteres de la comarca o que ho ha fet molt poc. *Pobres pero llenos de deudas* (frase que Carles Sabater pronuncia davant d'un empleat de banca al demanar un préstec) és el significatiu títol del primer capítol. Assistim en aquest llibre al procés de creació de les cançons, a les vicissituds de la banda o a les sessions de gravació (fer-ho a Londres no era poca cosa, en aquell moment), però també a les dificultats econòmiques que suposa aixecar el projecte. I aquí els autors reten un homenatge a l'empresari osonenc Pere Monells, que hi va confiar des del primer moment i s'hi va jugar els quartos. La història acaba bé, amb èxit i amb un disc que canvia les vides dels seus creadors però també les de molta gent a qui encara se'ls posa la pell de gallina en escoltar-lo. Tot plegat s'explica amb un sentit de l'humor que era *marca de la casa* i que fa pensar al lector que sí, que les van passar punyeteres, però també van riure molt.

QUINA NIT

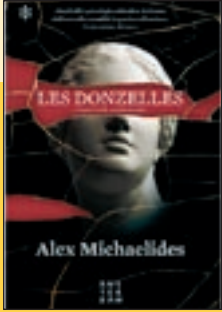
Autor: Pep Sala / Joan Capdevila

Editorial: Rosa dels Vents

Any d'edició: Barcelona, 2021

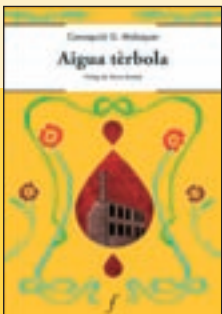
Nombre de pàgines: 373

NOVETATS EDITORIALS

'Les Donzelles'
Alex Michaelides
Ara Llibres

Les Donzelles és el nom d'una societat de joves estudiants de Cambridge que són alumnes d'Edward Fosca, un professor especialista en les tragèdies gregues. Quan mor violentament la Tara, una de les integrants del grup, algunes mirades es giren cap al professor. Com la de la Mariana, psicoterapeuta, convençuda que amaga quelcom de fosc.

'Aigua tèrbola'
Concepció G. Maluquer
Ed. Fonoll

La pallaresa Concepció Maluquer (1914-2004) és una de les veus d'escriptores que cal reivindicar. Aquesta és possiblement una de les seves novel·les més reeixides, la història d'una dona –la Gretel– que arriba a la tancada i hipòcrita ciutat d'Aiguadal com una alenada d'aire fresc i es resisteix a caure en l'ambient dominant.

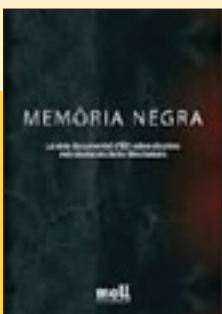
'Terra de mar'
Xavier Serrahima
Ed. Xandri

L'editorial Xandri inicia una nova etapa, sota la direcció de Sebastià Benassar, amb la publicació d'aquesta novel·la que entronca amb la tradició de grans relats ambientats a la nostra costa, des de Pla fins a Ruyra. En aquest cas, combinant el passat del poble de Calesca amb els relats dels anys 60 d'un pare mariner que arriben a la seva família.

'Ferran Soldevila i la resistència cultural'
Enric Pujol / Rafael Dalmau Ed.

Correm el perill d'oblidar personatges com el que és objecte d'aquest llibre, l'historiador Ferran Soldevila (1884-1971). I malgrat això, no hi ha dubte que va ser una figura clau en la resistència cultural contra el franquisme. Enric Pujol, historiador i professor, en recull la seva trajectòria i en desvela episodis que fins ara restaven inèdits.

'Memòria negra'
IB3
Ed. Moll

La televisió de les Balears, IB3, també ha tingut la seva sèrie dedicada als crims. En aquest cas es diu *Memòria negra* i ha recollit durant tres temporades una vintena de crims que han commogut les Illes. El llibre els recull i mostra com la maldat es pot fer present en qualsevol entorn. I com més propera, més esglaiadora.

GEOGRAFIA LITERÀRIA

Llorenç Soldevila

Monument a Guasch

“ Baixava pel carrer que du a la muntanya, i al ser prop de la font d'aquella font tan clara! un riure fresc de dona sorollà bellament fins a la plaça. –L'amor és arribat –va dir el bon guia. I s'assegué al pedrís de la font clara.

I esvalotant les oques que dormien a l'ombra d'una entrada, aparequé la dona de la fresca rialla, mig obert el gipó i amb un perfum de bosc que enamorava.

–Voleu formatge tendre? no hi ha pas res millor per anar a muntanya! l'he fet de bon matí amb la llet d'una cabra tota blanca.– Li vaig obrir el sarró sens esgranar tan sols una paraula.

Però amb la pressa que duia per fugir li vaig tocar la mà que tremolava. –Poseu-la a raig de font! –el bon guia em digué... I ella guaitava!...

L'escalf d'aquella mà no me'l va treure l'aigua! ”

Joan Maria Guasch

AUTOR
Joan Maria Guasch (1878-1962)

OBRA
'Pireniques'
Ed. Estel (1910)

INDRET
Monument a Joan Maria Guasch

MUNICIPI
Camprodon
COMARCA
Ripollès

Quan es va urbanitzar el sector a continuació del passeig Maristany en direcció a Llanars, entre la finca de Can Guasch i el final del terme municipal de Camprodon davant del que és avui l'hípica, es va crear un nou carrer que se li va donar el nom del poeta Joan Maria Guasch. Al final de la via i a tocar de la carretera, es troba el monument que Camprodon li va dedicar. Al ser-hi davant podem llegir dos poemes seus.

5è CONCURS NARRATIVA CURTA LA GRALLA

ELS PEIXOS

Francesc Ojeda Briones Manlleu

Il·lustracions: Maria Peix

Dedicat a certa persona, en agraïment a les atencions que ha tingut amb l'autor durant la famosa pandèmia, així com també a les companyes amb qui comparteixo 'peixera' a diari.

Estava completament decidit a suïcidar-me. No cal que us expliqui les raons concretes, donat que no són necessàries per a la moralitat d'aquesta història, d'altra banda intranscendent per a la Humanitat, tot i que important per a mi (i per a una altra persona). Tanmateix, els enginyosos mètodes dissenyats per l'autor dels *Conillets suïcides* (el primer manual pràctic que vaig decidir consultar per dur a terme el meu propòsit) no m'acabaven de convèncer. Massa complicats, massa difícils d'implementar i, sobretot, massa cruentos i dolorosos. Tampoc no es tractava de patir ni encara menys de deixar un xarbascat als que es trobessin el pastís. Una cosa era emprendre el camí cap a l'altre món i una altra muntar un *pitote* que deixés un record poc agradós de la meva persona i del meu pas per aquesta vall de llàgrimes. No he estat mai un individu conflictiu i no volia que la meva darrera acció embrutés una trajectòria fins llavors impecable ni deixés de mi un record lúgubre empastifat de sang i fetge. D'altra banda, soc partidari de la simplicitat i les truculències emprades pels entranyables lagomorfs albins em feien venir a la memòria els inversemblants artefactes dels grans invents del TBO.

Afortunadament per a la meva transcendental empresa, vaig sentir a dir, en un sopar familiar dels pocs als quals assistia darrerament i en boca d'una veïna que la família tenia en nòmina –mentre la venerable senyora donava compte del llobarro al forn que havia preparat l'àvia–, que els peixos donen mala sort i que no se'n poden tenir a casa, ja que això porta la mort, infal·liblement, a algú que hi visqui. Vaig veure el cel obert! Com que a casa visc tot sol, tenia tots els números per sortir-me amb la meva (i amb el mínim esforç) si feia cas de la saviesa popular (en la qual crec a ulls clucs) de què la senyora Llibòria s'havia fet portaveu. En conseqüència, no vaig trigar gaire a acostar-me a la botiga d'animals més propera a casa meva per començar a posar fil a l'agulla. Era una gran superfície anomenada Mascotarama, amb una secció que portava l'eloqüent nom de Piscilàndia. No hi vaig anar un dia qualsevol, però, sinó que vaig triar una data simbòlica: m'hi vaig presentar, en senyal de *bon* auguri, el dia 2 de novembre de 20... En les qüestions importants de la vida (i de la mort) val més no deixar res a l'atzar, sobretot quan s'espera la intervenció de la màgia simpàtica o de les ciències ocultes.

Els quatre primers espècimens que vaig portar a casa semblaven curulls de vida. Quatre peixets de llampegants colors amb les escates lluentes i bellugadissos com una baldufa. Quatre petites baldufetes multicolors que serien el magnífic instrument que necessitava per al meu trànsit cap a un món millor.

Pobre de mi! Malgrat les meves amoroses atencions (el menjar recomanat, el canvi d'aigua diari –que jo tastava prèviament per assegurar-me de la seva potabilitat–, no van trigar gaire a llanguir, a marcir-se com flors d'un dia i, un rere l'altre, com els *negrets* d'Agatha Christie, van anar morint sense remei, els seus petits cossos surant patèticament amb un dels costats enlaire i el cos arquejat com la fusta d'un moble vell.

No vaig tenir més sort amb els seus desafortunats substituïts... Vaig pensar que no havia tingut bon ull. Em calia un altre tipus de peix. Aquest cop, la meva intuïció em va fer optar per un únic exemplar, però d'una mida respectable, no massa llunyana a la d'un silur dels pantans ibèrics, si em permeteu l'exageració, i d'un color cendrós, una aparença desagradablement relliscosa i un aire fúnebre que semblava propiciatori per a les funcions eutanàsiques a què estava destinat.

El silur menjava com una llima nova. Vaig pensar que era bon senyal: aquest bandarra no morirà d'inanició com els seus desnerits antecessors i, en contraprestació, per màgia simpàtica inversa, si es pot dir així, serà, sens dubte, un agent eficient al servei de les meves intencions. Ai, las! El seu ventre es va anar inflant i, pocs dies després, el peixarro flotava esventrat i desprenent una ferum insuportable que em va obligar a desfer-me d'ell de manera expeditiva (us estalvio els detalls tècnics) abans d'haver de donar explicacions als veïns, amb els quals ja havia tingut raons en altres ocasions amb motiu de les meves excèntriques aficions (un altre dia us en faré cinc cèntims; ara anem pel que anem...).

M'havia tornat a equivocar. Aquella mena de celacant amb aparences de fòssil ressuscitat, aquell monstre aberrant de les profunditats, aquell deliri febril de pescadors ambiciosos, no havia estat la millor elecció.

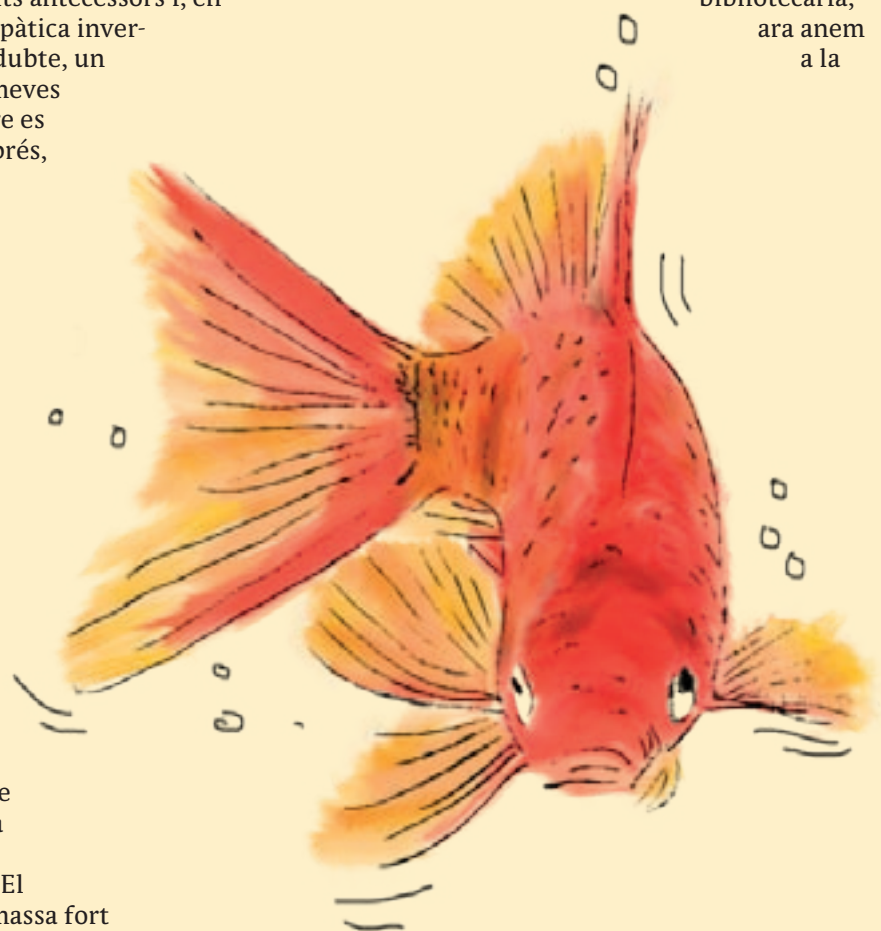
No em vaig desanimar, però. El meu desencís amb la vida era massa fort com per abandonar l'estratègia desplegada. Si no l'havia encertada (de moment) havia de ser perquè no havia estat prou eixerit en la meua tria. Vaig provar amb peixos tropicals, amb daurades carpes japoneses, amb lil·liputencs *guppys* d'exuberants cues, amb tota mena d'animallets natatoris d'aigua dolça i salada, d'aigua freda i d'aigua calenta. Penso que en vaig tenir procedents de tots els cinc o set oceans del nostre planeta. No en vaig sortir airós. L'estada de tots ells a la peixera era breu: indefectiblement, tots acabaven usurpant el destí que jo desitjava per a mi amb totes les forces de la meua ànima.

“Pobrissons meus, heu defraudat totes les esperances que havia dipositat en vosaltres, però no en teniu cap culpa; heu fet el que heu pogut o el que el destí us ha permès”, deia, gairebé amb llàgrimes als ulls, quan em desfeia d'aquells petits i lleials soldadets caiguts en acte de servei i els dipositava al forat que els serviria de línia de sortida cap a la via que portaria les seves despulles de retorn al seu hàbitat natural d'on –pel seu bé– millor que mai no n'haguessin sortit. Que ningú s'esquinci les

vestidures: les clavegueres (i la seva porta d'accés) eren només un mitjà transitori, no el digne destí definitiu.

Vaig incrementar les meves atencions. Vaig adquirir tots els adminicles necessaris per a la bona administració del meu aquari (reguladors de temperatura, pastilles alliberadores d'oxigen, analitzadors de ph, antibiòtics, filtres de tota mena...); em vaig emportar a casa tots els manuals de piscicultura que atresora la biblioteca local (un altre dia us parlaré de les mirades sospitoses que em

llançava la simpàtica
bibliotecària;
ara anem
a la

idea...);

em vaig deixar
assessorar per

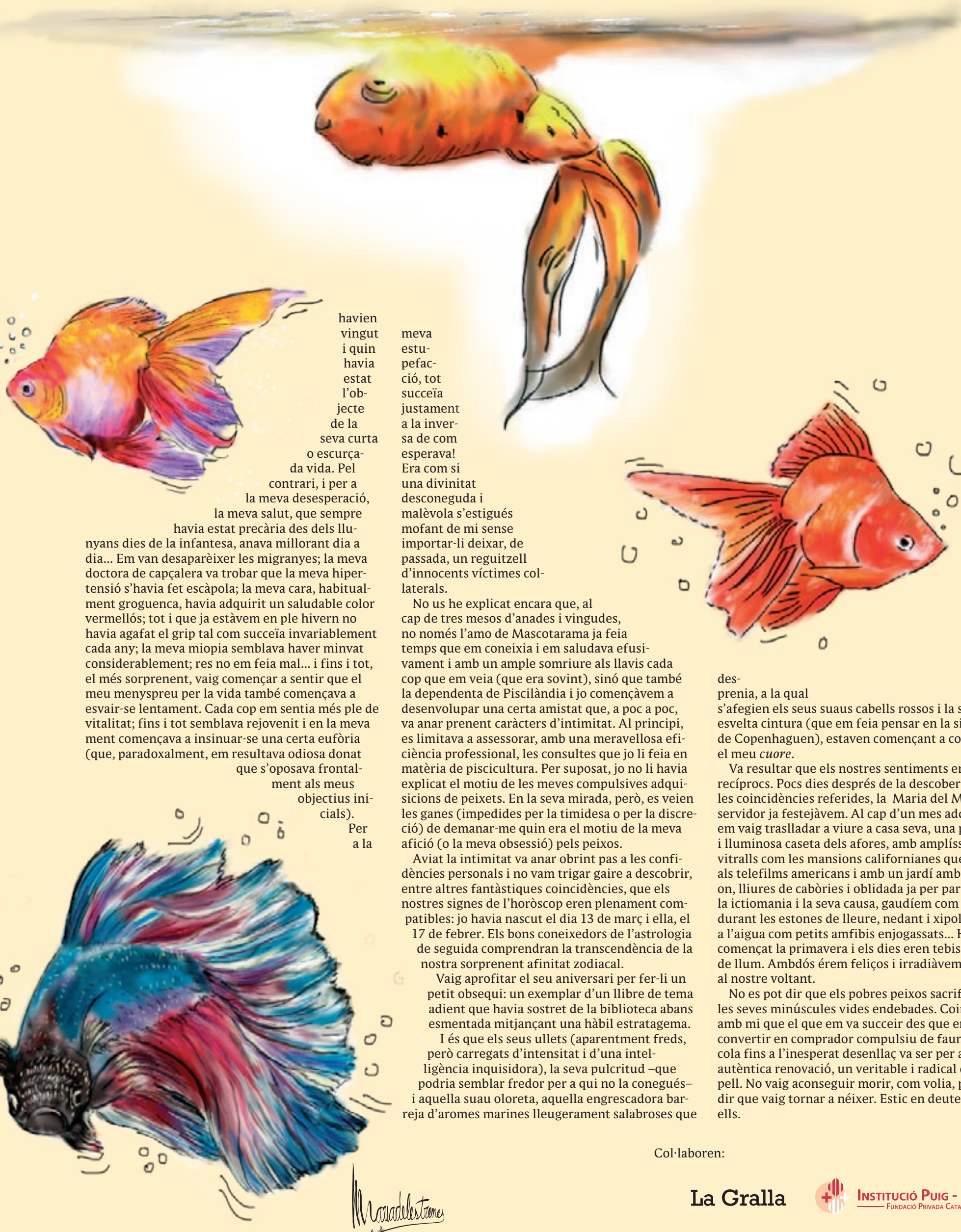
experts en aqüicultura, a l'ensens que consultava la docta opinió d'endevins i bruixots, autòctons i ultramarins, esperant que la saviesa d'uns o d'altres seria el desllorigador definitiu per trobar la solució a les meves cuites... Al cap d'un temps, era tan expert en la matèria que tant podria haver posat una peixateria com optar per una càtedra d'Ictiologia a la universitat.

Tot en va. Com us he dit, els petits vertebrats aquàtics anaven morint l'un rere l'altre contrariant les meves expectatives, com si, equivocadament, assumissin el destí que jo volia per a mi i del qual ells havien de ser simples vehicles

instrumentals.

Era una llàstima veure'ls amb els ulls en blanc esguardant el no-res, com si demanessin on anaven, d'on

havien vingut i quin havia estat l'objecte de la seva curta o escurçada vida. Pel contrari, i per a la meva desesperació, la meva salut, que sempre havia estat precària des dels llunyans dies de la infantesa, anava millorant dia a dia... Em van desaparèixer les migranyes; la meva doctora de capçalera va trobar que la meva hipertensió s'havia fet escàpola; la meva cara, habitualment groguenca, havia adquirit un saludable color vermellós; tot i que ja estàvem en ple hivern no havia agafat el grip tal com succeïa invariablement cada any; la meva miopia semblava haver minvat considerablement; res no em feia mal... i fins i tot, el més sorprenent, vaig començar a sentir que el meu menyspreu per la vida també començava a esvaïr-se lentament. Cada cop em sentia més ple de vitalitat; fins i tot semblava rejuenit i en la meva ment començava a insinuar-se una certa eufòria (que, paradoxalment, em resultava odiosa donat que s'oposava frontalment als meus objectius inicials). Per a la

meva estupefacció, tot succeïa justament a la inversa de com esperava! Era com si una divinitat desconeguda i malèvola s'estigués mofant de mi sense importar-li deixar, de passada, un reguitzell d'innocents víctimes col·laterals.

No us he explicat encara que, al cap de tres mesos d'anades i vingudes, no només l'amo de Mascotarama ja feia temps que em coneixia i em saludava efusivament i amb un ample somriure als llavis cada cop que em veia (que era sovint), sinó que també la dependenta de Piscilàndia i jo començàvem a desenvolupar una certa amistat que, a poc a poc, va anar prenent caràcters d'intimitat. Al principi, es limitava a assessorar, amb una meravellosa eficiència professional, les consultes que jo li feia en matèria de piscicultura. Per suposat, jo no li havia explicat el motiu de les meves compulsives adquisicions de peixets. En la seva mirada, però, es veien les ganes (impedides per la timidesa o per la discreció) de demanar-me quin era el motiu de la meva afició (o la meva obsessió) pels peixos.

Aviat la intimitat va anar obrint pas a les confidències personals i no vam trigar gaire a descobrir, entre altres fantàstiques coincidències, que els nostres signes de l'horòscop eren plenament compatibles: jo havia nascut el dia 13 de març i ella, el 17 de febrer. Els bons coneixedors de l'astrologia de seguida comprendran la transcendència de la nostra sorprenent afinitat zodiacal.

Vaig aprofitar el seu aniversari per fer-li un petit obsequi: un exemplar d'un llibre de tema adient que havia sostret de la biblioteca abans esmentada mitjançant una hàbil estratagema.

I és que els seus ulls (aparentment freds, però carregats d'intensitat i d'una intel·ligència inquisidora), la seva pulcritud –que podria semblar fredor per a qui no la conegués– i aquella suau oloreta, aquella engrescadora barreja d'aromes marines lleugerament salabroses que

desprenia, a la qual s'afegien els seus suaus cabells rossos i la seva esvelta cintura (que em feia pensar en la sirenetta de Copenhaguen), estaven començant a conquerir el meu *cuore*.

Va resultar que els nostres sentiments eren recíprocs. Pocs dies després de la descoberta de les coincidències referides, la Maria del Mar i un servidor ja festejàvem. Al cap d'un mes addicional, em vaig traslladar a viure a casa seva, una preciosa i lluminosa caseta dels afores, amb amplíssims vitralls com les mansions californianes que veiem als telefilms americans i amb un jardí amb piscina on, lliures de cabòries i oblidada ja per part meua la ictiomania i la seva causa, gaudíem com infants durant les estones de lleure, nedant i xipollejant a l'aigua com petits amfibis enjogassats... Havia començat la primavera i els dies eren tebis i plens de llum. Ambdós érem feliços i irradiàvem felicitat al nostre voltant.

No es pot dir que els pobres peixos sacrificuessin les seves minúscules vides endebades. Coincidireu amb mi que el que em va succeir des que em vaig convertir en comprador compulsiu de fauna aquícola fins a l'inesperat desenllaç va ser per a mi una autèntica renovació, un veritable i radical canvi de pell. No vaig aconseguir morir, com volia, però puc dir que vaig tornar a néixer. Estic en deute amb ells.

Col·laboren:

La Gralla

INSTITUCIÓ PUIG - PORRET
FUNDACIÓ PRIVADA CATALANA

En la propera edició: Roser Rovira Riera, de Vic

LLENGUA

EL 9 ETS I UTS

184

LÈXIC

Insultologia del català

Tots hem sentit alguna vegada que els insults en català no són forts. Que sembla que no tinguem mala llet, que queda més dur un “*cabrón*” que un genuí “*cabró*”! En aquest article intentem desmentir afirmacions com aquesta, i establir un petit rànquing d’insults genuïnament catalans des dels més ingenus o suaus fins als que ens permeten treure tota la ràbia que ens provoca algú o alguna cosa. Som-hi!

Hi ha una varietat d’insults molt extensa del català que poden ser útils per desfegar-se o ridiculitzar, però que no són gens malsonants. És, per exemple, tota la gamma d’insults relacionats amb animals; “ets un porc”, “cervell de mosquit”, “ets una rata”, “estàs com una vaca”, “borinot”, “tòtil”, “gamarús”, “mussol de campanar”... Alguns fan referència al físic de la persona, però la majoria apel·len al seu mal comportament, la seva poca seriositat o la seva limitada capacitat de raonament.

En el següent graó, una mica més durs però encara lluny de les paraules desagradables, hi trobem mots originals que només serveixen

per insultar. És el cas de “tanoca”, “ganàpia”, “dròpol”, “capsigrany”, “galifardeu”, “bordegàs”, “pallús”... són concisos, curts, i d’una agressivitat relativa. Són del mateix nivell, podríem dir, que tots els compostos de parts del cos, sobretot del cap per ser on resideix la intel·ligència: “cap-de-suro”, “cap-de-trons”, “cap-de-lluç”... i també les escatològiques: “pixa-tinters”, “caga-dubtes”, “caga-bandúrries”, “caga-angúnies” o directament “caganeu”, “caguetes”, “cagat”... amb un llarg etcètera. Aquests insults compostos estan oberts a creacions, amb l’únic límit de l’enginy del parlant; “cap-de-pus”, “caga-perles”... intenteu-ho!

Finalment, abans d’arribar al límit de la censura, tenim insults de nivell o formals. És el cas d’“imbècil”, “idiota” o “ignorant”, que substitueixen els populars “curt-de-gambals”, “desgraciat” o “poca-pena”. Com en totes les llengües, els insults més malsonants fan referència al parentiu de la persona insultada, i no els reproduïrem aquí per respecte al lector, tot i que l’animem a utilitzar-los!

Us animem a seguir aquesta secció i us convidem a fer-nos arribar consultes i comentaris a través de **vic.ass@cpnl.cat**

Oficines i serveis:
granollers@cpnl.cat
ripolles@cpnl.cat
vic@cpnl.cat

www.cpnl.cat/xarxa/cnlosona/

EDUCACIÓ

Eva Remolina / AMIC

Què és el ‘lettering’ i per a què serveix

El *lettering* pot definir-se com l’art per dibuixar lletres a mà de manera creativa, per tant, es tracta més de dibuixar que d’escriure.

S’ha convertit en una disciplina de què depèn el disseny gràfic. Dins del *lettering* podem trobar tres tècniques diferents en funció dels materials utilitzats, la forma de les lletres i els traços, i són:

- **Hand Lettering (cal·ligrafia artística)**

Sens dubte és l’estil més senzill per als principiants. Sol tenir combinació de paraules majúscules i minúscules, verticals i formes més rectes. Els retoladors que s’utilitzen són de punta rodona, bisellats o calibrats. En ser retoladors de punta no flexible, el traç és uniforme i segur.

- **Brush Lettering (cal·ligràfica professional)**

És potser el més popular i el més semblant a la cal·ligrafia, ja que les lletres es lliguen entre si. El material utilitzat són els retoladors de tinta amb punta flexible que permet exercir diferents pressions, o per als més experts, el pinzell i les pintures acríliques. És un estil més lliure pel que fa al traç.

- **Chalk lettering (cal·ligrafia estil vintage)**

Té l’avantatge que en fer-se sobre pissarra pot esborrar-se fàcilment en cas d’equivocar-nos. S’utilitzen retoladors especials d’efecte guix.

Les aplicacions que té el *lettering* són diverses, tant en la decoració d’espais (en forma de rètols, quadres,

frases inspiradores pintades en la paret, targetes de felicitació, invitacions a tota mena d’esdeveniments),

Calma l’estrès, aguditza l’enginy i exigeix destresa manual

com en l’empresa mitjançant la creació d’imatges corporatives o logos, personalitzar objectes o articles o integrar-ho en l’embalatge.

Però el *lettering* té altres usos i beneficis per a la salut, ja que calma l’estrès, aguditza l’enginy i la creativitat, exigeix destresa manual i requereix molta concentració.

Elena Busquets / AMIC

GARTNER I L'ABISME DE LA DESIL·LUSIÓ

La realitat virtual juga un paper molt important en la nova normalitat, però el seu futur presenta encara moltes incògnites

El cicle de Gartner, o cicle de la sobre expectació, és un gràfic que s'utilitza per representar i mesurar els cicles de la vida i l'aplicació social d'una tecnologia. La consultora Gartner va crear aquesta eina per entendre i mostrar l'evolució de les tecnologies emergents. Normalment, tot llançament tecnològic passa per una primera fase d'altas expectatives per part del públic i cau en un abisme de la desil·lusió. Després d'aquesta caiguda lògica –perquè no s'han complert les expectatives inicials– arriba una fase de consolidació, on apareixen aplicacions d'èxit, la tecnologia comença a madurar i s'arriba a l'altiplà de la productivitat: moment en què es consolida un ecosistema al voltant d'aquesta tecnologia.

La realitat virtual (VR) i l'augmentada (AR) van viure aquesta primera corba d'expectació i desil·lusió. Primer van experimentar el “hub d'histèria en què tothom es volia sumar i després ens hem trobat amb la veritat: aquest és un mitjà molt nou que tot just acaba de començar a caminar”, explica la Patricia M. Val, cofundadora i productora executiva de Futura Space, estudi creatiu especialitzat en realitat virtual, augmentada, digital, gaming i innovació. La Patricia ha estat una de les convidades a l'esdeveniment Realitat virtual, la nova realitat organitzat per l'associació empresarial 22@Network BCN.

Val compara el recorregut de la realitat virtual amb el de l'smartphone: des del primer mòbil sense cables Motorola creat el 1973 fins al mòbil intel·ligent, el d'Apple del 2007, han transcorregut 34 anys. “El telèfon ha tingut 34 anys per organitzar-se i crear un ecosistema, per crear un sistema d'app's perquè tots els desenvolupadors de programari puguin estar integrats i ofereixin un munt d'eines i aplicacions a l'usuari”, exposa la de Futura Space remarcant que “la realitat virtual tal com la coneixem té només 8 anys de vida”.

El futur de la realitat virtual i l'augmentada implica incorporar altres tecnologies i unificar-se en un sol producte. De fet, segons la Patricia M. Val, serà aquest producte el que substituirà l'smartphone “i això ho saben tots els grans players. Apple no llançarà l'iPhone 30: per molt que es millori la càmera o l'òptica, ja no es pot oferir res més. Apple sap que el pròxim producte que ha d'oferir és la realitat augmentada”.

TECNOLOGIA INCREMENTAL, EMERGENT I DISRUPTIVA

A més del cicle de vida d'un producte o servei, els experts en innovació analitzen també la influència que té o tindrà aquesta tecnologia en la societat o el món empresarial. Algunes tecnologies només plantegen millores a una solució existent, com és el cas d'Uber, i n'hi ha d'altres que produeixen un canvi de paradigma en una indústria, com Netflix. Aquestes últimes són tecnologies disruptives. Per a Antoni Paz, director executiu de la Fundació KIMbcn, Netflix és el resultat d'una innovació dis-

ruptiva “perquè ha canviat el model de negoci de la indústria que venia pel·lícules i DVD.” Antoni Paz és també president de la comissió d'innovació i indústria 4.0 del 22@NETWORK BCN.

Les tecnologies emergents són les que s'estan desenvolupant en l'actualitat o en els propers cinc o deu anys i el seu grau d'influència és mitjà: “alteren substancialment l'entorn empresarial i social”, explica Antoni Paz, posant d'exemple l'hidrogen verd, “generat a partir de tecnologies netes”.

Per a Antoni Paz, si la innovació no aporta un benefici al món empresarial o social, no és innovació. I afegeix una “problemàtica que hi ha entre la velocitat de la tecnologia i el canvi organitzatiu”. La capacitat d'absorció de les organitzacions va a una velocitat molt més lenta i la tasca que han de tenir present tant “gestors com CEO és aconseguir que s'incorporin aquests canvis de tecnologies emergents de manera ràpida” a les organitzacions.

DEL TELETREBALL A L'HOLOTREBALL

La realitat virtual pot convertir-se en un nou mitjà i crear un nou paradigma. Segons Patricia M. Val, “ens hem cansat del 2D. Els nostres ulls i la nostra comunicació tenen 3 dimensions” i la realitat virtual i l'augmentada tenen molt a oferir. Un gran exemple són els hologrames aplicats al món empresarial, és a dir, fer una videotrucada amb un company de feina a través d'un holograma. “Sé que a la nostra generació viurem la transformació del teletreball a l'holotreball. Però per als meus fills i nets, això serà com el WhatsApp per a nosaltres”.

UN REFUGI EN EL METAVERS

Un altre exemple d'aquesta necessitat de passar del 2D al 3D el trobem amb l'increment d'empreses que han apostat per oferir experiències immersives. Durant els mesos de confinament hem vist “grans apostes del Museo del Prado i del Reina Sofía per enriquir la proposta artística”, explica Enric Urreta, president de 22@NETWORK BCN, però hi ha altres sectors on la

Hi ha tecnologies que plantegen millores a una solució existent, i n'hi ha d'altres que produeixen un canvi de paradigma en una indústria

realitat virtual està present i continuarà creixent: com el *gaming*, l'automoció i fins i tot el *retail*.

En l'àmbit social, el metavers –l'univers virtual– s'ha convertit en una alternativa o refugi per poder viure experiències multitudinàries en moments en què la Covid-19 no ho ha permès. En els últims mesos, “hem vist com s'han creat esdeveniments multitudinaris al Fornite amb milions d'espectadors, o gent casant-se a l'Animal Crossing”, explica la Patricia.

GASTRONOMIA

Eva Remolina / AMIC

ÉS HORA DE VERMUT

Aquesta beguda de color caoba i sabor entre dolç i amarg és sens dubte, juntament amb la cervesa, l'estrella dels aperitius. La seva base és vi (normalment neutre, de qualitat, jove i amb estructura perquè s'impregni més tard de les aromes i sabors de les herbes aromàtiques en les quals es macera), aigua, alcohol, les herbes aromàtiques comentades i sucre caramel·litzat. És just en com es barregen aquestes herbes, la quantitat i la combinació, on

Vermell, blanc o rosat, és, juntament amb la cervesa, la beguda estrella dels aperitius

radica la diferència entre uns vermut i altres. I encara que cada fabricant té les seves receptes i els seus trucs, les més utilitzades són les següents:

- **Per a les aromes amargues:** llúpol, quina, absenta...
- **Per a les aromes dolces:** pela de llimona o taronja, alfàbrega, farigola o anís...
- **Per a les aromes intermèdies:** canyella, vaini-lla, safrà o nou moscada.

També és important el sucre, ja que segons quina sigui la quantitat emprada obtindrem les diferents varietats que existeixen:

- **Extrasec:** menys de 30 g/litre de sucre

- **Sec:** de 30 a 50 g/litre
- **Semisec:** de 50 a 90 g/litre
- **Semidolç:** de 90 a 130 g/litre
- **Dolç:** més de 130 g /litre.

La creació del vermut es remunta al metge Hipòcrates qui va tenir la idea de macerar flors d'ab-

senta en el vi, però no va ser fins a 1838 quan els germans Cora de Torino el van industrialitzar.

Al mercat actualment en podem trobar bàsicament de tres tipus: vermell, blanc i rosat, encara que són més coneguts els dos primers. La diferència entre ells radica, bàsicament, en el procés que s'utilitza en l'elaboració del raïm.

CRESTES DE TONYINA

Fredes o calentes i amb mil varietats de farciments, les crestes són un clàssic de l'estiu. Fàcils de fer i sempre molt socorregudes per a qualsevol sopar o menjar improvisat, o ideals per a un pica-pica en l'aperitiu.

Ingredients

Els ingredients que necessitem per a la recepta més clàssica són:

- Sal
- Oli d'oliva
- ½ pebrot vermell
- 1 gra d'all
- 1 ceba
- Tonyina (al gust)
- 2 ous durs
- Oblies per a crestes
- 6 tomàquets o 1 pot de tomàquet fregit

Preparació:

El primer que farem serà trossejar el pebrot, la ceba i l'all i ho daurarem en una paella amb oli ja calent. Afegirem el tomàquet també a

trossets i la sal, i sofregim fins a obtenir una pasta espessa. Aquest és el moment en què afegirem la

tonyina esmicolada i l'ou cuit també tallat en trossets petits. Ho deixarem refredar.

A continuació, agafarem l'oblia i hi posarem una mica de farciment al centre. Doblegarem per la meitat amb la

Les crestes són un clàssic de l'estiu, fàcils de fer i poden salvar qualsevol sopar o menjar improvisat

mà i amb ajuda d'una forquilla, segellarem les vores.

Fregirem les crestes en abundant oli d'oliva.

Opcional: pot substituir-se la tonyina per carn picada i quedaran igual de delicioses.

CINEMA

LA CRÍTICA DE LA SETMANA

Joan Millaret / AMIC

‘Tiempo’

De M. Night Shyamalan.

La vida en un instant de platja

El director de clàssics contemporanis del fantàstic com *El sexto sentido* (1999) o *Señales* (2002), el nord-americà M. Night Shyamalan, estrena *Tiempo* a partir d'un guió basat en la novel·la gràfica *Castillo de arena* de Pierre Oscar Lévy i Frederik Peeters. La pel·lícula ens presenta Gael García Vernal i Vicky Krieps, un matrimoni amb dos fills que va a passar unes merescudes vacances d'estiu en un resort tropical paradisiac. Un cop instal·lats, el cap de l'hotel els ofereix com a regal l'oportunitat de passar el dia en una platja verge i solitària reservada només als escollits.

Un cop arribats a l'exòtic i recòndit llogaret, una sèrie de fenòmens estranys i inexplicables se succeeixen amb el pas de les hores. Sentim com els nens canvien de veu, veiem la mort sobtada d'una àvia, descobrim com un cadàver surant a l'aigua un cop estirat a terra es transforma en un costellam, ens estranyem de ferides que cicatritzen a l'instant o constatem incrèduls com les arrugues comencen a solcar la cara dels adults.

Tot són símptomes d'un envelliment progressiu i irreversible enmig d'aquesta platja dotada d'efectes paranormals. Tot ha estat un parany, ja que descobriran que estan atrapats i que no poden sortir per on han accedit perquè les roques els fan retornar a la sorra de la platja. Es revela que tots arrossegueu malalties i patologies que després s'accentuen pel ritme vertiginós del temps, com el comportament psicopàtic del metge interpretat per Rufus Sewell. Espectador i protagonistes arribem a la conclusió que tot el que està passant no pot ser fruit únicament de l'atzar.

Sorpren com en un gènere tan codificat com el fantàstic sempre supeditat als efectes especials, els ensurts i cops d'efecte, o la precipitació de l'acció, Shyamalan és capaç de mostrar els fets més increïbles amb una mira-

da planera, directa i despullada d'efectismes. També resulta tant evident com plaent que Shyamalan tiri de veta de recursos com els moviments de càmera, ja siguin tràvelings o panoràmiques circulars, meravellosa tècnica de l'elusió, de l'aturada de l'acció. Tota una raresa cinematogràfica en un cinema supeditat a la immediatesa.

Shyamalan conserva el gust pel fantàstic i cal reconèixer que tot plegat resulta inque-

Descobriran que estan atrapats en una platja amb efectes paranormals i que arrossegueu patologies que s'accentuen al ritme vertiginós del temps

tant i sorprenent. Sempre hi ha marge per a l'imprevisible a partir d'una premissa bàsica com és el pas inexorable del temps. I el que podria ser una peli de terror davant l'horror de tot plegat i una mort inajornable en un dia de platja, aleshores el cinema fantàstic de Shyamalan esdevé una faula existencial sobre la vida i la mort. Tenim tota la vida en un instant quan el cicle de la vida es precipita a contrarellotge i no hi ha temps de pair tanta adversitat. En aquesta cursa contra el temps que és *Tiempo*, M. Night Shyamalan no sols es reserva un paper secundari en la trama, operari al servei de l'hotel encarregat de portar els pobres hostes a la platja secreta, sinó que el director ha preparat un breu vídeo de presentació de la pel·lícula celebrant la tornada del cinema a les nostres vides després del daltabaix mundial de la pandèmia de la Covid.

OFERTA CULTURAL

P. Purgimon / J. Vilarrodà

Montfort presenta el seu primer disc en solitari a Sant Esteve

Montfort. Teatre Pare Casals, Sant Esteve de Palautordera. Dissabte, 7 d'agost, a les 20.30h.

El concert servirà a Montfort per presentar el seu primer disc en solitari, *Cerca del suelo* (Satélite K, 2020). El músic mexicà, establert a Barcelona i vinculat a Sant Esteve, promet convertir les seves cançons en un viatge amb el públic. El concert, organitzat per l'associació Som del Montseny, anirà acompanyat de les videografies de l'artista de Sant Celoni Alexandra Ortiz.

Sabana, a Corró d'Amunt

Sabana. Complex Esportiu Municipal de Corró d'Amunt. Dissabte, 7 d'agost. 22.00h.

En el marc de la festa major de Corró d'Amunt, el grup de Granollers tocarà el seu primer disc, *Ja no m'hi encanto*. Una demostració del seu "pop de tardor", que viatja de les formes més clàssiques a les més innovadores del panorama.

Junco y Mimbres, a Vic

Junco y Mimbres. Plaça del Carbó de Vic. Diumenge, 8 d'agost. 19:00h.

Els concerts de la Jazz Cava d'Istiu continuen amb Junco y Mimbres. El duet format per Maria Espinosa i Andreu Ribas ha ampliat enguany la formació, coincidint amb la sortida a la llum del seu primer disc.

CINEMES

A TODO TREN: DESTINO ASTURIAS

Espanya 2021. Dir. Santiago Segura. Amb Santiago Segura i Leo Harlem. Comèdia. Quan Ricardo, pare responsable abocat al seu fill, decideix portar-lo a un campament a Astúries amb tren nocturn, alguns pares proposen que sigui ell qui porti diversos dels seus fills. No obstant això, no compten que a l'últim minut l'acompanyi Felipe, avi de dos dels nens, un tipus extravagant i irresponsable. Quan el tren arrenca sense Ricardo ni Felipe però amb els nens sols a dins, començarà una absurda persecució per part del pare i de l'avi per atrapar el tren, i un eixelebrat viatge per part dels nens on faran totes les entremaliadures que no s'atrevien a fer davant dels grans.

DONDE CABEN DOS

Espanya 2021. Dir. Paco Caballero. Amb Ana Milán, Ernesto Alterio, María León i Raúl Arévalo. Comèdia. Una parella atrapada en la rutina, un jove desenganyat de la seva última relació amorosa, una núvia desesperada, dos cosins separats des del seu últim estiu al poble, un grup d'amics amb ganes d'experimentar... Durant una nit, tots ells viuran situacions forassenyades en les quals mai haurien pensat trobar-se, per acabar, l'endemà, de la millor manera possible: molt junts i molt embolicats.

EL BEBÉ JEFAZO: NEGOCIOS DE FAMILIA

EUA 2021. Dir. Tom McGrath. Animació. Tim i Ted ja són adults. Tim i la seva esposa Carol viuen amb la seva filla superdotada de 7 anys Tabitha i la petita de la casa, la bebè Tina. A pesar que els germans Templeton no mantenen la mateixa relació, Tabitha té idealitzat al seu oncle Ted i de gran vol ser com ell i ser la directora d'un gran negoci. Però, per a sorpresa de la família, tota l'atenció recau en Tina, que revela que és una superagent secreta de BabyCorp. La seva missió és descobrir la doble imatge que amaga l'escola de la seva germana i el seu misteriós amo, el Dr. Erwin Armstrong. Tim i Ted tornaran a ballar-la, però aquesta vegada acompanyats d'una nova família.

ESCUADRÓN SUICIDA

EUA 2021. Dir. James Gunn. Amb Margot Robbie, Idris Elba, Viola Davis, John Cena i David Dastmalchian. Acció. Un grup de súper malvats es troben tancats

a Belle Reveu, una presó d'alta seguretat amb la taxa de mortalitat més alta dels Estats Units. Per sortir d'allà faran qualsevol cosa, fins i tot unir-se al grup Task Force X, dedicat a dur a terme missions suïcides sota els ordres d'Amanda Waller. Fortament armats són enviats a l'illa Curt Maltese, una jungla repleta d'enemics.

FAST & FURIOUS 9

EUA 2021. Dir. Justin Lin. Amb Vin Diesel, Michelle Rodríguez i John Cena. Acció. Dom Toretto porta una vida tranquil·la amb Letty i el seu fill, el petit Brian, però saben que el perill sempre hi és. Aquesta vegada, l'amenaça obligarà Dom a enfrontar-se als pecats del seu passat si vol salvar els qui més estima. L'equip es torna a reunir per impedir un complot a escala mundial, liderat per un dels assassins més perillosos i millor conductor als quals s'han enfrontat; un home que a més és el germà desaparegut de Dom, Jakob.

JUNGLE CRUISE

EUA 2021. Dir. Jaume Collet-Serra. Amb Dwayne Johnson, Emily Blunt i Jack Whitehall. Aventures. Principis del segle XX. Frank és el carismàtic capità d'una peculiar embarcació que recorre la selva amazònica. Allà, malgrat els perills que el riu Amazonas els té preparats, Frank portarà al seu vaixell la científica Lily Houghton i el seu germà

McGregor Houghton. La missió serà trobar un arbre místic que podria tenir poders curatius. Clar que el seu objectiu no serà fàcil, i en la seva aventura es trobaran amb tota classe de dificultats, a més d'una expedició alemanya que busca també aquest arbre amb propietats curatives. Basada en l'atracció Jungle Cruise dels parcs d'oci de Disney.

PETER RABBIT 2: A LA FUGA

EUA 2021. Dir. Will Gluck. Amb Domhnall Gleeson i Rose Byrne. Comèdia. El jardí va ser només el principi! Peter i els seus adorables amics tornen amb més aventures. Bea, Thomas i els conills han fet les paus com una família, però malgrat els seus millors esforços Peter no sembla treure's de sobre la reputació d'entremaliat. Aventurant-se més enllà del jardí, Peter s'endinsa als carrers menys recomanables de la ciutat on les seves malifetes són més benvingudes, però quan la seva peluda família es troba en perill Peter haurà de decidir quin tipus de conill vol ser.

SPACE JAM: NUEVAS LEYENDAS

EUA 2021. Dir. Malcom D. Lee. Amb LeBron James. Fantàstic. Seqüela de la cinta original de 1996, *Space Jam*. En aquesta segona part, la superestrella de l'NBA és LeBron James, que queda atrapat al costat del

seu fill Dom en un estrany lloc, un espai digital d'una força totpoderosa i malvada coneguda com a A.I. Per tornar a casa i posar fora de perill el seu fill, el jugador de bàsquet haurà d'unir forces amb Bugs Bunny, Lola Bunny i la resta de personatges dels Looney Tunes per enfrontar-se en un partit de bàsquet als campions digitalitzats per A.I.

TIEMPO

EUA 2021. Dir. M. Night Shyamalan. Amb Gael Garcia Bernal i Vicky Krieps. Thriller. Una família que està de vacances en un paradís tropical descobreix que la recòndita platja triada per relaxar-se unes hores els està fent envellir ràpidament... reduint tota la seva vida a un únic dia.

VIUDA NEGRA

EUA 2021. Dir. Cate Shortland. Amb Scarlett Johansson, Florence Pugh, Rachel Weisz i Michelle Lee. Acció. Farta de fugir del seu passat, Natasha Romanoff, també coneguda com a Vídua Negra, s'endinsa en el nucli familiar dels Romanoff, compost per Yelena Belova, Melina Vostokoff i Alexei Shostakov. Amb la família una altra vegada reunida, haurà de fer front a una conspiració vinculada a assumptes del seu passat. Aquests enemics, entre ells Taskmaster, als quals haurà d'enfrontar-se Natasha, no cessaran fins a derrocar-la, obligant-la a afrontar de nou la seva història com a espia en el KGB, molt abans de Shield i de convertir-se en una Venjadora.

CARTELLERA

CAMPRODON		Divendres	Dissabte	Diumenge	Dilluns	Dimarts	Dimecres	Dijous
Casal Camprodoní	El robo del siglo	18.00 i 22.00	22.00	-	-	-	-	-
	Peter Rabbit 2: a la fuga	-	18.00	-	-	-	-	-
	Dios mío, los niños han vuelto	-	-	18.00 i 22.00	18.00 i 22.00	-	-	-
	La boda de Rosa	-	-	-	-	18.00 i 22.00	-	-
	Spirit: indomable	-	-	-	-	-	18.00	-
	La mujer del espia	-	-	-	-	-	22.00	18.00 i 22.00
RIBES DE FRESER		Divendres	Dissabte	Diumenge	Dimecres			
Catalunya	Festival Gollut	18.00	18.00	17.00	-			
	El padre	-	-	-	22.00			
RIPOLL		Divendres	Dissabte	Diumenge	Dilluns			
Comtal	Jungle Cruise	-	19.30	17.15 i 20.00	19.00 i 21.45			

VIC		Divendres	Dissabte i diumenge	Dl., dt. i dj.	Dimecres
Sucre	Tiempo	18.00, 20.05 i 2230	11.50 (dg.), 15.45, 18.00, 20.05 i 22.30	17.15, 19.45 i 21.55	15.45,17.45, 19.55 i 22.00
	Jungle Cruise	17.50, 20.10 i 22.10	11.35 (ds.), 11.40 (dg.), 15.45, 17.50, 20.10 i 22.10	17.25, 19.20 i 21.40	16.20, 18.55 i 21.20
	Jungle Cruise (3D)	16.55	16.55	16.30	-
	Space Jam: noves llegendes	-	16.00	16.50	16.00
	Space Jam: nuevas leyendas	17.45 i 19.45	11.25 (dg.), 17.45 i 19.45	19.35	17.30 i 19.45
	Peter Rabbit 2: a la fuga (cat.)	17.50	11.30 (dg.) i 15.50	16.50	15.50
	La purga infinita	20.30 i 22.30	17.40, 20.30 i 22.30	19.10 i 22.00	17.40, 19.45 i 21.45
	A todo tren: destino Asturias	18.20 i 20.15	12.00 (dg.), 13.40, 18.20 i 20.15	17.05 i 19.00	18.10 i 20.05
	Cruella	22.00	22.00	21.00	21.45
	Fast & Furious 9	19.15 i 22.00	11.35 (dg.), 19.15 i 22.00	19.10 i 21.50	18.40 i 21.55
	Raya y el último dragón (3D)	-	14.45	-	16.15
	Viuda negra	22.05	22.05	22.00	22.00
	El escuadrón suicida	19.30 i 21.55	16.25, 19.00 i 21.55	18.55 i 21.55	16.25, 19.15 i 22.00
	El nadó en cap: negocis de família	17.25 i 20.00	12.00 (dg.), 15.50 i 20.00	17.15 i 18.45	15.40 i 19.55
	El bebé jefazo: negocios de familia	18.25 i 22.05	11.25 (ds.), 11.35 (dg.), 15.25, 18.10 i 22.05	16.35 i 21.20	15.25, 17.50 i 22.00

GRANOLLERS	De divendres a dijous	
Ocine	Peter Rabbit 2: a la fuga	16.00
	Escuadrón suicida	17.45 (dg. no) i 20.20 / 16.00, 18.30 i 21.00 / 21.30 / 19.00
	Blackpink The Movie	18.30 (dg.)
	Tiempo (Atmos)	16.00, 18.10, 20.20 i 22.30
	Escuadrón suicida (Atmos)	17.00, 19.30 i 22.00
	El bebé jefazo: negocios de familia	16.15, 18.15, 20.15 i 22.15 / 18.45 / 17.15 i 19.15
	La purga infinita	16.45 i 22.30
	A todo tren: destino Asturias	20.45 / 16.00 i 17.45 / 18.30
	Tiempo	17.15, 19.20 i 21.30
	Jungle Cruise	16.00 i 18.30 / 19.30 i 22.00 / 20.15
	Viuda negra	21.00 / 16.00
	Space Jam: nuevas leyendas	16.00, 18.10, 20.20 i 22.30
	Fast & Furious 9	16.15 i 21.30
	Donde caben dos	22.40

SANT CELONI	De divendres a dijous	
Ocine	Jungle Cruise	15.50, 17.30 i 20.10
	La purga infinita	22.40
	Space Jam: nuevas leyendas	15.45 i 20.00
	Tiempo	18.00, 20.30 i 22.40
	Viuda negra	22.10
	A todo tren: destino Asturias	15.45
	El bebé jefazo: negocios de familia	15.50, 18.15, 20.20 i 22.30
	Escuadrón suicida	17.00, 18.00, 19.30 i 22.00

MOTS ENCREUATS

Pau Vidal

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1												
2												
3												
4												
5												
6												
7												
8												
9												
10												
11												
12												
13												

HORIZONTALS: 1. Hi són presents per culpa de les circumstàncies, com tants i tants / 2. Agafi fort, que va cap a la Trasmediterrània. Guarneixi la marquesa, i l'anglès que disfruti / 3. Nou buida. Estranys binomis, al capdavant de la ràdio catalana. Al cor d'en Lluc / 4. Marxem, que som de mena reculosa. Aconseguit, això sí, contra sentit / 5. Si es tracta de pirita, abundosa. A l'ànima dels pendons / 6. Introdueix localitzacions. Abundosa, també, però de família / 7. Automòbil que al besavi li anava com una seda. Un altre, ara Opel i en forma de llança / 8. Per donar els millors fruits ha de deixar d'estar latent. Intransigent amb la llum / 9. Josep Maria en família. Si les tites el segueixen no és bon professor. Intranet / 10. No tenies el monjo però l'hàbit sí. Corbar el malmès cos de la Carrà / 11. Col isolada. Contracció d'importància vital. Poca broma / 12. Seient reservat a estafadors professionals. Obrer de quiròfan / 13. Si preferim el pretèrit?: passem en silenci. Tot de flors i... paf!

VERTICALS: 1. Els seients més buscats als vernissatges. Calmant ideal per a en Juli i en Josep / 2. Al cor del tifó. Les preferides me les llegiràs als ulls. Abracen el senyor / 3. Sol anar d'Oxford a Cambridge sense tocar terra. Macades de mala manera per un de Damasc / 4. Per uns assassí, per altres un simple conductor. Faixa de fil de color diferent, com si fos la Gran Via / 5. Urna encara no del tot plena. Com fonemes i lexemes però parlant de tons. En estéreo en estéreo / 6. Miòmer passat per l'oncle Tom. Escrivia i menjava tant que no deixava veure els tenors / 7. Dòlar excarcarat. Demarcacions d'embotits santificats. La religió del poble fumador / 8. Reixats malmesos pels boscos de teixos. En Malet hi feia el pi, en un llit així / 9. Peça que en fermar el jou causa força ansietat. Succeir, esdevenir-se / 10. A l'ànima dels monjos. Mal pas freqüent al cigarret artesanal. Cap sense ídem / 11. Ha de ser-ho una espasa com déu mana. Bolet de mala rima / 12. Un altre bolet, però aquest té aspecte de cigró. Tenaç, ferm, abrandat.

SUDOKUS

AMIC

Ompliu la quadrícula de 9x9 caselles dividides en subquadrícules de 3x3 amb les xifres de l'1 al 9. No s'ha de repetir cap xifra en una mateixa fila, columna o subquadrícula.

Dificultat: mitjana

	5							8
9		4	8				5	
			7	2				
		6	5			4		
		8	4	6	7	2		5
	4					9		7
6		9		7	8			3
				5		6	7	2
5								9

Dificultat: molt difícil

		7		6				
		5						6
	2		3	4			7	9
2				5	9		6	
	3	4				2		
	5						9	8
			2				3	
				8	6	7	5	

SOLUCIONS

9	1	8	4	3	9	2	7	5
2	6	7	5	4	8	3	1	9
3	4	5	6	7	8	9	1	2
4	1	2	3	4	5	6	7	8
5	2	3	4	5	6	7	8	9
6	3	4	5	6	7	8	9	1
7	4	5	6	7	8	9	1	2
8	5	6	7	8	9	1	2	3
9	6	7	8	9	1	2	3	4

Dificultat: mitjana

2	5	7	9	6	8	3	1	4
3	6	8	7	5	4	2	9	1
4	7	9	6	8	5	3	1	2
5	8	7	5	6	4	3	2	1
6	9	6	8	7	5	4	3	2
7	1	2	3	4	5	6	7	8
8	2	3	4	5	6	7	8	9
9	3	4	5	6	7	8	9	1
1	4	5	6	7	8	9	1	2

Dificultat: molt difícil

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	C	I	R	C	U	M	S	T	A	N	T
2	A	F	E	R	I	E	N	J	O	I	
3	N										
4	A	N	E	M	T	I	X	I	E	E	R
5	P	I	R	I	T	O	S	A	N	D	O
6	E	N									
7	S	E	D	A	N	S	C	O	N	A	
8											
9	J	E	M	E	S	T	R	E			
10	U	S	A	V	E	S	A	R	C	A	R
11	S	I	S	T	O	L	E	R	A	R	I
12	E	S	C	O	P	E	R	A	R	I	
13	P	R	E	T	E	R	I	M	P	O	M